Toch wil men blijkbaar anderen niet uitsluiten die een andere opvatting hebben van de leer der laatste dingen. Althans wij lezen de volgende resolutie: „Whereas this General Synod has adopted changes in the Confession of Faith and the larger Catechism which bring our doctrinal standards into harmony with the premillennial view of that blessed hope, the Second coming of our Lord; and Whereas, although we hold this view to be found in God's Word, we recognize that there are sincere christians who hold other views of the event which shall accompany our Lord's return, but who nevertheless are one with us in receiving the system of doctrine found in the Bible, as stated in our doctrinal standards; Therefore, be it resolved that the General Synod declare that subscription to our doctrinal standards upon the part of all office bearers shall be understood as leaving them, and our churches and members free, to hold any eschatological views which include the visual and personal return of our Lord to earth and which is not otherwise inconsistent with the system of doctrine of the Bible and the Confession of Faith and Catechism of this Church".[5])

De bovengenoemde Synode adopteerde ook den zoogenaamden Independent Board for Presbyterian Foreign Missions, als haar orgaan betreffende de zending. Daarenboven werd een speciale resolutie aangenomen betreffende zoogenaamde „intoxicants", of bedwelmende dranken, eene zaak, die indertijd heel wat discussie uitlokte omdat de andere groep in dezen had gestaan voor het beginsel van persoonlijke vrijheid in dat opzicht. Vandaar dat de nieuwere groep de oudere telkens publiek voor de voeten wierp dat het eigenlijk was een „wet church" (een natte kerk), wat natuurlijk niet waar is.

Dan kwam er nog een andere resolutie betreffende het seminarie waar predikanten voor deze nieuwe kerkformatie worden opgeleid, het zoogenaamde „Faith" Theol. Seminary, dat in dit opzicht een mededingster is van Westminster Seminary, meer dan eens in de kolommen van „De Reformatie" genoemd. Zoo pas ontvingen wij het bericht, dat de faculteit van laatstgenoemde inrichting van plan is om een tijdschrift te doen verschijnen, en als titel heeft aangenomen „Westminster Theological Journal", twee keer per jaar verschijnende, n.l. in den herfst en in het voorjaar. In hoever dit nieuwe tijdschrift zal verschillen van het „Calvin Forum", dat in onze kringen loffelijk getuigenis ontvangt, is ons nog niet bekend. Maar wij zullen de verschijning met belangstelling tegemoet zien.

HENRY BEETS.

5) „Aangezien deze Generale Synode wijzigingen in de Geloofsbelijdenis en den grooten Catechismus heeft aanvaard, die onze belijdenisschriften in overeenstemming brengen met de chiliastische beschouwing van die gezegende verwachting, n.l. de tweede Komst van onzen Heer; en aangezien, ofschoon wij het er voor houden dat deze beschouwing gevonden wordt in Gods Woord, wij erkennen dat er oprechte christenen zijn, die andere beschouwingen zijn toegedaan omtrent het gebeuren dat den terugkeer van onzen Heer zal begeleiden, maar die desniettemin met ons één zijn in de aanvaarding van het leersysteem, dat in den Bijbel gevonden wordt, zooals dit is vastgelegd in onze belijdenisschriften; daarom worde besloten, dat de Generale Synode verklare, dat de onderteekening van onze belijdenisschriften van de zijde van alle ambtsdragers zal worden verstaan als een daad, die hen en onze kerken en leden vrijlaat om elke eschatologische beschouwing te zijn toegedaan, die den zichtbaren en persoonlijken terugkeer van onzen Heer naar de aarde insluit en die niet op een andere wijze onvereenigbaar is met het leersysteem van den Bijbel en de Geloofsbelijdenis en den Catechismus van deze Kerk".
(De vertalingen van de Engelsche teksten zijn van de hand van den heer L. Doekes te Kampen. Redactie.)

BOEKBESPREKING

„Inger Skram", door Jeana Oterdahl.
J. M. Meulenhoff — Amsterdam.

Het is een goede daad geweest van den uitgever Meulenhoff om van dit boek, waarvan al zooveel duizenden exemplaren zijn verschenen, nu een goedkoope uitgave te verzorgen. „Inger Skram" is geen boek, dat men maar éénmaal leest. Dit sterke, nobele verhaal van een vrouwenleven boeit steeds weer. Het grijpt ons omdat het overtuigend is, omdat het leeft. 't Is waarlijk geen slecht teeken, dat er vraag blijft naar dit boek. „Inger Skram" is en blijft tot nog toe het beste werk wat we van Jeana Oterdahl lazen. De schrijfster doet in haar zin voor realisme denken aan Sigrid Undset, in haar zien van de werkelijkheid die achter de dingen ligt aan Selma Lagerlöf. Men ontkomt niet aan den indruk, dat er tegenwoordig heel vaak sensationeele reclame gemaakt wordt voor boeken, die voor geen tiende part den innerlijken adel bezitten van dit hoogstaande werk.

M. Gr. G.—Sm.

„Toja—Tirta" (Heilig water), de roman van een Balíër, door M. v. d. Hilst.
H. A. v. Bottenburg — Amsterdam.

Het komt ons voor, dat de uitgever van de V.C.V. (want Toja—Tirta verschijnt als deel van de Vereeniging Chr. Volksboekerij) met dit deel van zijn reeks wel gelukkig is geweest. Het gegeven is belangwekkend, de stijl is niet opvallend, maar niettemin vlot. We kunnen natuurlijk niet beoordeelen in hoever de schrijver werkelijk deskundig is inzake de door hem behandelde stof. Wel maakt zijn boek een serieuzen en betrouwbaren indruk, ook al door de vermelding van het bronnenmateriaal. 't Zou voor den lezer gemakkelijker zijn geweest als de verklaring van Balische woorden niet achterin het boek, maar onder den tekst door gegeven was geworden. Nu zit men voortdurend te bladeren.

We hebben dit boek met genoegen gelezen.

M. Gr. G.—Sm.

„Jaarboek ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland. 1939. — Oosterbaan & Le Cointre N. V., Goes.

Deze oude bekende verscheen weer met de noodige gegevens betreffende ons kerkelijk leven, dit in breeden omvang genomen. Naar de recapitulatie op blz. 367 doet zien, is er nog groei bij onze Kerken te constateeren. Het aantal Kerken ging met vier vooruit, van 755 op 759, het zielental van 626877 op 633600, en het getal belijdende leden van 315238 op 320727. Dit laatste klom dus met ruim 5000. Ook in Rijn-Pruisen, Cl. Graafschap Bentheim en Cl. Batavia was er vooruitgang, zij het ook soms maar gering.

Aandoenlijk zijn elk jaar wederom de levensberichten van overleden dienaren des Woords. Ditmaal moest een 18-tal „In memoriams" plaats ontvangen. En dat van den op 18 Dec. j.l. overleden Ds G. Ploos van Amstel kon niet eens meer worden opgenomen. Niet alleen het leven gaat tijdens het gereedmaken van een Jaarboek voort, zooals de op één na laatste bladzijde van dit boek laat blijken, maar ook de dood werkt dan door.

Interessant is, gelijk steeds, weer het kerkelijk overzicht, waarin Prof. Schilder op de hem eigene pittige wijze objectief kort weergeeft, wat er belangrijks op het gebied van ons kerkelijk leven in 1938 voorviel. Uitteraard moet dan het droeve zoowel als wat blijdschap kan geven, aangestipt worden.

Dit jaarboek kan moeilijk gemist worden door wie met den gang van het leven onzer Kerken op de hoogte wil blijven.

S. GREIJDANUS.

„Kerkelijke rechtspraak". — Boekhandel „Vrije Fries", Drachten.

Eene brochure over de droeve Drachtster kerkelijke geschiedenis, waarin dingen staan, die vreemd moeten heeten, om geen ander woord te bezigen. Uitteraard kan een buitenstaander zonder nader onderzoek moeilijk over de juistheid van een en ander oordeelen. Wel kan dit geschrift doen beseffen, hoe veel hier nagegaan moet worden om alles helder te weten en met een wel overwogen en zuiver oordeel er over te kunnen beslissen.

Jammer dat de schrijvers zich slechts aandienen als: „Namens de afgezette ambtsdragers. Insiders".

S. GREIJDANUS.

PERSSCHOUW

Vooruitgang.

Het is dringend noodzakelijk, temidden van allerlei narigheid, niet uit het oog te verliezen de zegeningen, die God aan Zijn Kerk in deze landen geeft.

We nemen daarom gaarne over wat Ds Popma onder bovenstaand opschrift in het „Amersfoortsch Kerkblad" schrijft:

Wanneer we in ons kerkelijk leven den toestand van nu vergelijken met dien van 'n tien jaar geleden is er veel, waarbij we van vooruitgang kunnen spreken.

Het relativisme, waarbij we diepzinniglijk elkaar de wijsheid meedeelen, dat we eigenlijk toch zoo weinig zekere inzichten konden hebben, toen velen gebrek aan kerkelijk besef hielden voor breedheid van blik, gemis aan dogmatisch inzicht, garantie-teeken voor warme religiositeit — die tijd van relativisme is voorbij.

Dat wil niet zeggen, dat we dit relativisme nergens meer ontmoeten. De generatie, die een tijdlang met eerlijke overtuiging daarin heeft geleefd, is die vorming niet zóó maar te boven.

Velen van hen hebben in die dagen een gevoel van bevrijding gekend, toen ze een, hier en daar, starre en bevroren overtuiging als hun bezit herkenden en hun geestdrift als meeting-enthousiasme.

De stap van de eene fout in de andere was niet juist, maar wel verklaarbaar.

Bij andere heeft de schok van de oorlogsjaren veel losgeslagen, wat zich met moeite slechts geheel of gedeeltelijk kon herstellen.

Voeg daarbij, dat de betrekkelijke afgeslotenheid van het leven in onze kringen in veel gevallen ophield. Dikwijls bleken „andersdenkenden" mee te vallen, d.w.z. de principiele afwijking was in persoonlijken omgang moeilijker te ontdekken dan bij de aanraking met hun geschriften.

Een zekere behoefte om anderen te waardeeren vergat soms de norm der H. Schrift aan te leggen.

De behoefte om waardeering van die anderen te ontvangen, beïnvloedde onwillekeurig de gedachten en een enkele maal zelfs de levenspractijk.

Ik spreek over de besten. De menschen, die hun kansen aangrepen om, onder voorwendsel van breedheid van opvatting, te profiteeren van wat „de wereld" nog hood, noem ik niet.

Evenmin de menschen, voor wie meedoen met wat voor hen „mode" was, het leven stuurde.

Als algemeenen maatregel kunnen we zeggen, dat Gereformeerde mode-menschen één mode achteraan komen.

Dat relativisme nu is bezig te verdwijnen.

We ontmoeten overal toenemende dogmatische belangstelling, niet het minst onder de jeugd. Belijndheid in denken en leven wordt hoe langer hoe minder als bekrompenheid afgewezen.

Verbond en ambt zijn geen mode-woorden, maar vinden zuivere weerklank in de gemeente.

De arbeid der kerkelijke pers wordt gewaardeerd, dus niet als volmaakt geaccepteerd, maar gelezen, besproken, men is 't er mee eens of niet mee eens.

De worsteling om de waarheid onder broeders, staande op één zelfde belijdenis, wordt hoe langer hoe meer als zoodanig herkend.

In dit alles ligt vooruitgang, waarvoor we dankbaar moeten zijn.

Nu kan ik een heele lijst bezwaren noemen. Bezwaren, die schaduwzijden zijn van den genoemden vooruitgang, en waar ik niet licht over denk.

Ik kan een lange reeks fouten in onze kerkelijke gemeenschap opsommen. Dat heeft ook z'n waarde.

Ditmaal wilde ik voor den vooruitgang de aandacht vragen.

Belijndheid van leven in gehoorzaamheid is altijd breedheid van leven en ruimte. Ten bewijze daarvan geef ik tot slot een citaat uit een interview van een „Stuwdam"-redacteur met Prof. Schilder:

„Een kerk mag zich, ook landelijk, nooit op zichzelf houden. Het mag ook nooit de schuld van de kerk zijn, dat menschen, die in Christus gelooven, er buiten blijven staan. Ik zou het zoo kunnen zeggen, dat er geen principe méér oecumenisch is dan juist het Gereformeerde. Want oecumenisch wil niet zeggen, dat je zooveel mogelijk christenmenschen bijeenbrengt, maar dat je zoo consequent mogelijk bouwt op het fundament, dat Christus gelegd heeft. Dáár gaat het immers om! Sectarisch is niet, wie aan het oorspronkelijk fundament vasthoudt, maar wie daarvan afwijkt. De kerk wordt niet bepaald door de Christenen, maar door Christus. Wilt u een voorbeeld uit het leven van onze dagen? De groote ideologieën van dezen tijd — het Marxisme en het Nationaal-socialisme — zouden nooit zoo'n aanhang gevonden hebben, indien men besloten had, dat de helft plus één over het principe beslissen mocht. Deden ze dat, dan waren deze bewegingen onmiddellijk tot ondergang gedoemd. Het Marxisme wordt niet door de Marxisten bepaald, doch door Marx, die den grondslag legde. Of, op ons terrein, gelijk ik reeds zei: niet de Christenen maken uit, wat het Christendom is, doch Christus. Dat de Gereformeerde Kerken niet op de oecumenische wereldconferentie vertegenwoordigd zijn, is een even consequent als logisch gevolg van het betreurenswaardige feit, dat er een fundamenteel verschil bestaat, dat scheiding maken moet".

Wie op de hoogte is b.v. van de mentaliteit der studentenwereld rondom het conflict-Geelkerken, kan niet anders dan verbaasd staan over de verandering ten goede.

Een groót aantal studenten betuigde toen openlijk adhaesie aan Dr Geelkerken.

Op een studentencongres werd Kuyper's wetenschapsleer onder de instemming van velen afgemaakt.

Neo-kantiaansche en andere philosophie had velen totaal uit den koers geslagen.

Wie van Kerk en belijdenis durfde spreken werd gehoond of minachtend aangezien.

Dat alles is voorbij. Er is de innige binding aan Schrift en belijdenis. Er is de ernstige wil om Gereformeerd te zijn. Er is weer het zien van de heerlijkheid der Kerk van Jezus Christus. Er is weer de dankbaarheid Gereformeerd te mogen zijn.

Laat men deze dingen toch niet vergeten.

Kerkelijke zaken publiek!

Er is op kerkrechtelijk terrein in onze kerken duidelijk merkbaar een afbuigen van de lijn, door Dr Kuyper en Dr Rutgers eenmaal met vaste hand en in rotsvaste overtuiging getrokken.

Dat afbuigen scheen zich eerst te beperken tot een hiërarchische opvatting van de bevoegdheid der meerdere vergaderingen.

Deze afbuiging blijkt evenwel hier niet toe beperkt te blijven.

In den jongsten tijd vertoonde zich een nieuw symptoom van deze afbuiging.

Ik moge hier overnemen de signaleering van de feiten zooals „Pro Ecclesia" die geeft onder den titel „De geest der geheimhouding":

In de „Kerkbode van Amsterdam" neemt Ds Ferwerda het op voor de kortheid der kerkraadsverslagen tegenover de klagers, die hiermede niet tevreden zijn. Speciaal twee argumenten worden genoemd, n.l. ten eerste dat breeder publicatie soms ongewenscht is met het oog op de buitenstaanders; en ten tweede, dat de kans groot is, vanwege de onbekendheid met de voorgeschiedenis van belangrijke besluiten, „dat de lezer die niet van alles op de hoogte is, er dientengevolge niet veel wijzer van wordt, of wat nog erger is, er een onjuisten indruk van krijgt".

Met andere woorden:

Ten opzichte van buitenstaanders mocht het eens kwaad doen;

en de eigen gemeente snapt er waarschijnlijk toch niets van.

Of meelevende leden, die waarlijk willen mééleven krachtens het hun gegeven ambt van den Pinkster-Geest, daarmee lang zoet gehouden worden, is de vraag waarop de tijd het antwoord geven zal; en of men alzoo belangstelling kweekt voor het plaatselijk kerkelijk leven kan wel terstond ontkennend beantwoord worden.....

Intusschen wil Prof. Hepp dien zelfden kant op ten aanzien van de rapporten die prae-advies zullen geven aan de Synode.

Naar aanleiding van een opmerking van Ds Hey in de „Zeeuwsche Kerkbode", dat het gewenscht is om het rapport over het appèlrecht tevoren aan de kerken toe te zenden, schrijft Prof. Hepp in „Credo", dat we niet vergeten moeten dat niet-toezending der rapporten eigenlijk normaal is, en er voor de toezending een speciale reden moet zijn.

„Op de synode — zoo wordt vervolgd — zijn al onze kerken vertegenwoordigd. Wanneer derhalve de rapporten alleen ter synode komen, kan men dus nooit zeggen dat de kerken daarover niet hebben kunnen oordeelen."

En voorts: „Er heerscht tegenwoordig in onze kerkelijke pers een verwarring als zelden tevoren. In die pers spreken niet de kerken, maar particuliere personen zich uit. In rustiger tijden kan dit geen kwaad. Maar thans is er oorzaak te overwegen of het wel gewenscht is een rapport aan de persdiscussie voor te werpen. Zoo licht kan daardoor stemming worden gemaakt en de gemoederen worden verhit, wat een kalme bespreking ter synode in den weg kan staan."

Inderdaad, dat zou niet onaardig zijn.

Strikte geheimhouding van de rapporten. Dan — alweer ter oorzake van de pers om stemmingmakerij te voorkomen, en misschien wel omdat veten het toch niet snappen — geheime vergaderingen. Met als slot een officieel communiqué, waarmede we dan tevreden mogen wezen. Zulk een synode is in naam inderdaad de representante van de kerken, maar in werkelijkheid een college geworden, dat van de kerken is ge-isoleerd en beslissingen neemt over en zonder de gemeenten.

Mogen onze kerken de oogen open houden voor dreigende gevaren!

Oligarchie en hierarchie hebben de kerk van Christus steeds meer kwaad gedaan dan openbare behandeling, waarbij ook naar de stem van „het volk" wordt geluisterd, dat door den Heiligen Geest leeft en krachtens de zalving van den Heilige alle dingen weet.

Geen conclave-geest in de kerken.

Pro Ecclesia wijst tegenover dit streven naar geheimhouding op een woord van Dr Kuyper uit het jaar 1883.

Op 11 Juni van dat jaar had de kerkeraad van „de oudere gereformeerde kerk" van Amsterdam (zoo noemde Dr Kuyper de Herv. Kerk van A'dam in onderscheiding van de Chr. Geref. Kerk, die hij „de jongere geref. kerk" noemde), het besluit genomen, dat aan geen predikant de acte van beroeping zou worden uitgereikt, dan nadat hij verklaard zal hebben de drie formulieren van eenigheid te zullen onderteekenen.

Dr Kuyper noemt nu de namen der kerkeraadsleden en predikanten, die geopponeerd hadden tegen dit besluit; die, welke zich van stemming onthielden en die, welke niet ter vergadering aanwezig waren, en deelt ten slotte mede, dat het besluit werd genomen met 75 tegen 18 stemmen.

Waarom hij dit deed, verklaart hij zelf aldus:

> We deelen dezen uitslag van de gehouden stemming zoo volledig mede, overmits in den kerkeraad door twee predikanten, die nog nimmer aanmerking gemaakt hadden op mededeelingen uit den kerkeraad, in het moderne weekblad „De Vrijheid", tamelijk scherpe aanmerking gemaakt is, op onze geheel objectieve mededeeling, dat de oppositie tegen het besluit in zake de Proponentsformule van den bijzonderen kerkeraad, met name gevoerd was door de H.H. Brummelkamp, Steinfort, Lütge en Hogerzeil.
>
> Immers, we meenen voor deze scherpe opmerkingen uit beginsel niet te mogen wijken.
>
> De heeren, die deze opmerking maakten, beschouwen den kerkeraad als een soort geheimen raad, die in het verborgene raadslagen houdt, en daaruit slechts zooveel aan de onmondige gemeente mede heeft te deelen, als hem goeddunkt, of wel ze zouden op de manier der Tweede Kamer stenografische verslagen wenschen, die al hunne en anderer redevoeringen woordelijk weergaven.
>
> Daar nu het laatste om de kosten (de Staten-Generaal betaalt f 25.000 voor de stenographie) niet kan, en het eerste in beginsel door ons bestreden wordt, zoo handhaven we door deze nieuwe en nu opzettelijk nog meer gedetailleerde mededeeling ons goed en deugdelijk recht, om, naar eisch van 't gereformeerde kerkrecht, den kerkeraad niet van de gemeente te isoleeren, maar integendeel de gemeente te doen meeleven in wat er gewichtigs in den kerkeraad voorvalt.
>
> De kerkeraad is geen geheime vergadering. Soms kan er geheimhouding worden opgelegd. Waar dit niet geschiedt, is elk lid der vergadering dus in zijn mededeelingen vrij.
>
> En overmits nu schrijver dezes lid van dien raad is, en zijn broederen ook in de gemeente liefheeft, hoopt hij zich, waar de gelegenheden voorkomen, steeds te kwijten van zijn plicht, om anderen voor te lichten.

Volgens zijn oude beproefde methode gaat Dr Kuyper nu naar aanleiding van dit concrete geval de zaak principiëel belichten.

Wij willen ook die stukken uit „de Heraut" onzen lezers voorleggen:

> Over den band tusschen de gemeente en den kerkeraad staan van oudsher drie opiniën tegenover elkander, dat der Independenten, der Gereformeerden en der Luthersch-episcopalen.
>
> De Independenten zeggen: De gemeente moet onder de leiding van de ouderlingen saamkomen, beslissing in alle zaken nemen; en het besluit door de ouderlingen doen uitvoeren.
>
> De Gereformeerden zeggen: De gemeente moet steeds in levend contact met den kerkeraad blijven, als het van God ingesteld orgaan, om de macht der regeering, die bij de kerk berust, uit te oefenen.
>
> De Luthersch-episcopalen daarentegen beweren: De gemeente verkeert geheel lijdelijk. Sine vobis de vobis! Buiten u om zullen we over u in onze oppermacht beslissen. En gij onmondige gemeente! hoor het aan.
>
> Daar nu onze meeste handboeken over kerkrecht uit Duitschland herkomstig zijn, en onze meeste predikanten door de Duitsch-Luthersche theologie gevormd zijn, zoo bestaat het gevaar en is verre van denkbeeldig, dat hier te lande deze ongereformeerde denkbeelden meer ingang vinden dan goed is.
>
> Het doet ons daarom genoegen dat de kerkeraad van Amsterdam besloten heeft, althans een kort verslag van zijn handelingen voortaan publiek te maken.

Later volgt nog een historisch-critische beschouwing over deze aangelegenheid, waarbij Dr Kuyper zelfs het pleit voert voor het toelaten van toehoorders ter Kerkeraadsvergadering.

Aldus:

> Een vorig maal wezen we op de zeer onderscheidene denkbeelden door de Lutherasch episcopalen, de Gereformeerden en de Independenten over de verhouding van kerkeraad en gemeente bepleit. We voegden er toen bij, dat tot onze vreugde de kerkeraad van Amsterdam besloten had, voortaan een kort verslag van zijn handelingen publiek te maken.
>
> Nog liever hadden we intusschen gezien, dat men een stap verder ware gegaan, en ook toehoorders hadde toegelaten.
>
> Dit was, zij het ook nog slechts op exceptioneele wijze, de praktijk onzer vaderen, die evenals de oude Christenen op de conciliën, zoo ook op de Synode van Dordt en vroegere synoden op milden voet de leden der gemeente, zelfs vrouwen, toelieten.
>
> Wel bestrijdt dan ook Voetius den Independentischen eisch dat de leden mede moeten handelen over de zaken, maar noemt als de constitueerende deelen van een Synode wel terdege ook de auditores op (Pol. Eccl. IV p. 162).
>
> Hyperius neigde er wel toe om wat te ver te gaan, en daartegen komt Voetius op, met te zeggen, dat het geen eisch kan worden om altoos en overal iedereen zoo maar toe te laten (quilibet semper et ubique); maar dit eischt dan thans ook niemand.
>
> Zelfs in den kerkeraad was het oudtijds constante gewoonte, om elk lid der gemeente, dat zich aanmeldde om iets te vragen, of te zeggen, binnen te laten in het midden der vergadering. Grond hiertoe bood hetgeen ons in Hand. 1, 6 en 15 vooral van de praktijk der Apostelen wordt geleerd; waar toch klaarlijk blijkt, dat de Apostelen zelfs geen oogenblik het levend contact met de gemeente prijsgaven.
>
> Want wel hielden de Lutherschen en Episcopalen evenals de Roomschen hiertegenover staande, dat de gemeente slechts mededeeling had ontvangen van hetgeen de Apostelen besloten hadden, maar onze gereformeerden lieten zich dit nimmer gezeggen en hielden vol, dat (daargelaten de vraag of de gemeente in vs. 12 met de menigte bedoeld was) uit vs. 22 en 25 duidelijk blijkt, dat ze zelfs gekend werd in het genomen besluit.
>
> Onze kantteekenaren, die bij vs. 12 dan ook uit gematigdheid eer nog te veel toegeven, spreken het bij vs. 22 voor stellig uit, dat wel terdege de goedkeuring der gemeente op het genomen besluit gevraagd werd.

Kuyper citeert vervolgens de verklaringen van Polus en Wells en Plevier en gaat dan aldus verder:

> De tegenovergestelde meening is van Luthersche zijde o.a. in onze dagen nog verdedigd door Neander, en voor hem door Kuinol en Mosheim, die echter, om de overweldigende autoriteit van den tekst, toegeven dat er gemachtigden uit de gemeente bij waren.
>
> Maar dat ook ten deze de gereformeerden beter dan de Lutherschen exegetiseerden is allengs zoo overtuigend gebleken, dat thans ook Meyer en Lange en schier alle uitleggers toegeven, niet alleen dat de gemeente meê besliste over de te nemen besluiten, maar zelfs reeds in vs 6 en vs 12 de geheele gemeente er bij tegenwoordig was.
>
> Meyer zegt er van: „De beraadslaging van de Apostelen en ouderlingen had niet plaats in een gesloten vergadering, maar vond plaats in tegenwoordigheid en onder toelating van de gansche bijeen gekomene gemeente, zoosls dit uit vs 12 en vs 22 en het allerduidelijkst uit vs 25 blijkt."
>
> Beza alleen kan geciteerd als een gereformeerd theoloog, die afweek. Maar hierbij houde men in het oog dat de kerkeraad te Genève een heel andere kerkeraad was dan de onze.
>
> Immers te Genève behandelde de kerkeraad niets dan zaken van tucht en berustte de regeering der kerk elders.
>
> Deze uitzondering doet dus niets ter zake.
>
> Calvijn, wiens blik ruimer was dan die van Beza, schrijft er in zijn commentaar op Hand. 15 : 22 van: „Hieruit ziet men, welk een gematigdheid er bij de Apostelen heerschte, die niets ten opzichte van de grootere gemeentebelangen wilden vaststellen, zonder de leden der gemeente er in te kennen."
>
> En dan laat Calvijn er dit op volgen: „Want ongetwijfeld is uitsluitend uit de dominé's hoogheid (ex pastorum superbia), dat echt tyrannieke idée voortgekomen, om bij zaken die het heil der gemeente raken, de gemeente zelve er buiten te houden, en de beslissing over te laten aan de willekeur, om niet te zeggen aan de trotschheid van eenige, weinige personen."
>
> Mochten alle bedienaren des Woords, die met Calvijn in de belijdenis der gezuiverde waarheid staan, dit woord ernstig ter harte nemen.
>
> Wat in Hand. 15 staat, geldt dan nog Apostelen, en hier zijn slechts bedienaren des Woords.

Het leven der Gereformeerde Kerken moge ook in dit opzicht e voto Kuyperiano blijven.

Want ook hier trok hij lijnen naar de Schriften.

Men kan het bovenstaande vinden in „De Heraut", Nos 286 en 287.

H. C. V.

KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:

Wezep: G. van Dooren te Mussel.

Aangenomen naar:

Grijpskerke (Z.): K. J. Kraan, cand. en hulppred. te Schiedam.

Intrede te:

Rhenen: Cand. W. J. Meister. Tekst: Micha 4: 5.

Afscheid van:

Niezijl: S. G. Bloem. Tekst: Hebr. 6: 18—20a.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

De Classis Groningen der Geref. Kerken heeft praeparatoir geëxamineerd en beroepbaar verklaard, cand E. J. Oomkes, Nieuwe Boteringestraat 79, Tel. 4729. Hij stelt zich terstond beroepbaar en zal gaarne des Zondags de kerken dienen.

— In de plaats van cand. H. de Wit, die het beroep van de Geref. Kerk van Oude Bildtdijk heeft aangenomen, is door den Kerkeraad benoemd tot hulpprediker voor den Evangelisatie-arbeid te Noordwolde, uitgaande van de Geref. Kerk te Wolvega, cand. S. van Popta te Oudega (W.).

Adres.

Het adres van den scriba der Geref. Kerk te Beekbergen is thans: D. F. Volkers, „Laanzicht", Hoenderloo.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Dokkum: W. Ramaker te Kampen.
Enschede (2e maal): J. Tamminga te Harderwijk.
Werkendam: E. du Marchie van Voorthuizen te Urk.
Zutphen: D. v. Wilsum te Kornhorn.

Aangenomen naar:

Enschede (2e maal): J. Tamminga te Harderwijk.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Aagtekerke-Oostkapelle: M. Heikoop te Utrecht.
Middelharnis-Herkingen-Ouddorp en te 's-Gravenpolder: A. v. Stuyvenberg te Benthuizen.

Bedankt voor:

Terneuzen: M. Heikoop te Utrecht.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Gelselaar (toez.): Cand. P. L. Schoonheim te Utrecht.
„De Kruisberg" te Doetinchem: Cand. Julius te Dokkum.
Hoogmade: Cand. S. van Sinderen te Rotterdam-Kralingen.
Kesteren: J. J. Poot te Bunschoten.
Medan (N.O.I.): Cand. G. J. H. Gijmink, hulppred. te Beekbergen.
Neerbosch, Hees, c.a. (vac. F. J. Pop) (toez.): W. Sybrandy te Exmorra.
Opheusden (toez.): R. W. v. d. Steur te Oud-Alblas.

Aangenomen naar:

Berkhout: A. N. v. d. Kreek te Kampen.
Cothen: Cand. Chr. v. d. Leeden te Dubbeldam.
Oostzaan: J. Uitentuis te Beets-Oudendijk.

Bedankt voor:

Kampen: J. Th. van Veenen te Vroomshoop.
Kesteren: W. L. Mulder te Veenendaal.

Afscheid van:

Blija: K. Strijd. Tekst: Rom. 1: 16.
Castricum: Ds van Poelgeest. Tekst: Joh. 17: 3.
Koudekerke: J. W. van Kooten. Tekst: Matth. 16: 26.
Ureterp: Jansonius. Tekst: Rom. 14: 19.

Heden verscheen:
CHRISTELIJKE DICHTERS
VAN DEZEN TIJD
BLOEMLEZING BIJEENGEBRACHT DOOR
P. J. RISSEEUW
NIEUWE BUNDEL
Prijs f 1.75 - Geb. f 2.25
Keur uit de poezie van 27 Jong-Protestantsche Dichters (ook Friesche Dichters).
Met 25 portretten
Een prachtbundel
IN ELKEN BOEKHANDEL
J. H. KOK N.V. KAMPEN

Chr. Muziektijdschrift
„DE HARP"
met
maandelijksche Muziekbijlage
f 1.50 per jaar
onder red. van F. PIJLMAN
Neemt proef met een abonnement en U zult algeheele voldoening smaken.
Administratie-Adres:
te HELMERSSTRAAT 94
AMSTERDAM (W.)

HILVERSUM
Rookt U een fijne Sigaar?
Of prefereert U een pijp?
Dan kunt U terecht bij
Sigarenmagazijn
„The Oldsmoker"
Kerkstraat 8 - Hilversum.

Heden verscheen de eerste aflevering van:
GROOT VERTELBOEK VOOR DE BIJBELSE GESCHIEDENIS
DOOR
ANNE DE VRIES
Met 200 teekeningen van C. JETSES
In dit werk is door samenwerking van verteller en teekenaar een mooi geheel tot stand gebracht. Wie het boek inziet komt onder de bekoring van den boeienden tekst en de suggestieve verluchting en zal niets liever doen dan zijn kind gelukkig maken met dezen
ongeëvenaarden Kinderbijbel.
Voor Onderwijzers en Zondagsschoolonderwijzers is het een werk van unieke beteekenis.
Dit werk zal verschijnen in 15 afleveringen à 75 ct. Wie inteekent vóór verschijning der laatste aflevering ontvangt de twee stempelbanden GRATIS. Men kan ook inteekenen om het werk in 2 gebonden deelen te ontvangen.
Vraagt de eerste aflevering ter inzage bij Uw Boekhandelaar
J. H. KOK N.V. UITGEVER TE KAMPEN